

О ГОСТУЈУЋИМ ПРЕДАВАЊИМА НАСТАВНИКА ДЕПАРТМАНА ЗА СРБИСТИКУ НА ФАКУЛТЕТИМА И УНИВЕРЗИТЕТИМА У ЗЕМЉИ И ИНОСТРАНСТВУ

У овом кратком чланку у форми извештаја даје се осврт на нека од гостујућих предавања која су наставници Департмана за србистику држали како на факултетима и универзитетима у земљи тако и у иностранству. Циљ нам је да утврдимо које су теме предавања биле заступљене, да препознамо у ком периоду се о тим темама говорило, те на којим факултетима и универзитетима. Поред овога, размотрићемо и да ли су таква предавања држана у оквиру Еразмус мобилности, или је реч о предавањима по позиву, не би ли смо утврдили подстицај за њихово одржавање и значај за развој Департмана за србистику.

Кључне речи: Србистика, гостујућа предавања, предавања по позиву, Еразмус сарадња.

1. Увод

У овоме кратком чланку који представља један вид извештаја сагледавамо ангажовање наставника Департмана за србистику исказано кроз држање гостујућих предавања на факултетима и универзитетима у земљи и иностранству.³ Гостујућа предавања наведена су хронолошким редом, од најранијих, и груписана у две целине: предавања по позиву која су држана на факултетима и универзитетима у земљи и иностранству, те предавања одржана у оквиру Еразмус мобилности. Имајући у виду тематику одржаних гостујућих предавања, у оквиру сваке од група осврт смо сачинили на следећи начин: у првом делу размотрили смо предавања која су се бавила

¹ ivana.mitic@filfak.ni.ac.rs

² Чланак је настао у оквиру интерног пројекта *Србистика на Филозофском факултету у Нишу* (бр. 100/1-10-9-01), Филозофског факултета у Нишу, чији је руководилац проф. др Надежда Јовић.

³ Чланак у форми извештаја сачињен је од информација о одржаним гостујућим предавањима које су професори Департмана за србистику поделили са нама, на чему им свесрдно захваљујемо.

темама из области књижевности, а у другом делу она у оквиру којих су дискутоване теме из области језика. Чланак је конципиран на следећи начин: након уводног дела, следи део *О гостујућим предавањима наставника Департмана за србистику*, па део *О значају одржаних гостујућих предавања за развој Департмана за србистику*. Последњи део је закључни део.

2. О гостујућим предавањима наставника Департмана за србистику на факултетима и универзитетима у земљи и иностранству

2.1. Предавања по позиву из области књижевности и језика

У овом делу размотрићемо инспиративна предавања из области теорије књижевности, те наратологије које је проф др. Снежана Милосављевић Милић одржала на факултетима у земљи и иностранству у претходном периоду. Реч је о предавањима у којима се проф. Милосављевић Милић служи савременом методологијом, те расветљава питања из сасвим нове перспективе, нудећи тиме исцрпан материјал и подлогу за нова и будућа сагледавања теоријских и практичних питања у области наратологије. Предавање *Виртуелни наратив* одржано је 26. маја 2014. године на Филолошком факултету у Бањалуци. У овом предавању истакнута је прва типологија виртуелног наратива, те размотрена функционална парадигма наведених типова наратива кроз дијахронијску перспективу. У предавању *Towards the border (less) narrative – virtual narrative*, реализованом 30. септембра 2016. године у Мађарској (University of Pécs), проф. Милосављевић Милић бавила се природом виртуелних наратива као алтернативних и граничних светова како у контексту других светова приче тако и кроз разматрање морфолошких и когнитивних аспеката граница. Предавање *Когнитивне претпоставке посткласичне наратологије*, одржано 28. новембра 2017. године у Македонији (Филолошки факултет Универзитета Гоце Делчев), тицало се когнитивних оквира посткласичне наратологије као дивергентне дисциплине, а посебан осврт дат је и на концепте скрипте, оквира, те на концептуалне метафоре. Још једно предавање, *Виртуелни наративни светови: типологија и функције*, одржано је 19. марта 2018. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду. У овом предавању проф. Милосављевић Милић говорила је, пре свега, о функционалној парадигми алтернативних и интермедијарних светова приче. У предавању *Наратолошки заокрет у хуманистичким наукама*, одржаном 24. априла 2018. године на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу, проф. Милосављевић Милић указала је на методолошке оријентације наратолошког заокрета које су се десиле почетком деведетих година прошлог века, те препознала постојање све већег интереса за истраживањем различитих типова наратива. У преда-

вању *Виртуелни светови поређења и савремене књижевне теорије*, одржаном 15. априла 2019. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, проф. Милосављевић Милић говорила је о наративном потенцијалу поређења као реторичке фигуре, и о начинима за генерисање алтернативних наративних рукаваца.

Темама из области епске књижевности бавила се проф. др Данијела Поповић Николић, одржавши два значајна предавања на престижним факултетима. Прво предавање под називом *Време и простор демонолошких предања* одржано је 30. маја 2019. године на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци. У овом предавању, насталом као резултат анализе свеобухватне грађе од 19. века до данас, проф. Поповић Николић говорила је о временско-просторним одредницама усмених предања која тематизују сусрет људског и демонског бића. Предавање *Српске народне епске песме: типологија актера и тематско-мотивски слој* проф. Поповић Николић одржала је 6. новембра 2020. године путем платформе Zoom (Москва, Филологически факултет МГУ им. М.В. Ломоносова, Институт лингвистических истраживања РАН, Институт славяноведения РАН). У овом предавању проф. Поповић Николић говорила је не само о истраживањима која су се бавила статусом књижевног јунака у писаној и усменој литератури него и о типологији јунака епских песама, те о параметрима на основу којих су успостављане типолошке целине, и о начинима њиховог повезивања са постојећим парадигмама.

Из области методике књижевности, спојивши теорију и праксу, интересантно и корисно предавање одржала је проф. др Снежана Божић 28. новембра 2017. године на Филолошком факултету Универзитета „Гоце Делчев“ (Штип, Македонија). У предавању под називом *Хипертекстуалност и настава књижевности* презентовани су резултати истраживања утицаја дигиталног окружења на наставу књижевности. Проф. Божић идентификовала је основне поставке теорије хипертекста и размотрила могућности њене примене у настави књижевности, чиме је дала нови увид и могућност за обраду књижевних дела.

Проф. др Ирена Цветковић Теофиловић одржала је два садржајна и истакнута предавања из области историје језика у претходном периоду. Предавање *Филолошки значај Буквара (1767) Захарије Орфелина* одржано је на Филолошком факултету Универзитета у Бањој Луци 1. јуна 2016. године. У овом предавању истакнут је значај *Буквара (1767) Захарија Орфелина*, који се огледа како у чињеници да је реч о првом оригиналном буквару намењеном учењу рускословенског у српској средини, тако и у увођењу и популаризацији грађанске ћирилице. Још једно предавање утемељено у историјској перспективи проф. др Ирена Цветковић Теофиловић одржала је 20. децембра 2017. године на Одсеку за српски језик и лингвистику Филозофског факултета у Новом Саду. Предавање је носило назив *Година 1847.*

и њен значај за историју српског књижевног језика, и у њему је, пре свега, истакнут значај дела која су објављена 1847. године. Поред овога, указано је и на филолошки рад Јована Стерије Поповића, који је исте 1847. године објавио чак пет расправа.

Из области синтаксе и семантике, користећи се савременом лингвистичком апаратуром и нудећи анализу у формалном кључу, проф. др Бранимир Станковић одржао је предавање по позиву у Италији (Dipartimento di Studi Linguistici e culturali comparati, Università Ca'Foscari Venezia) 26. јуна 2017. године. У предавању *Long and short form adjectives in Serbo-Croatian*, које је садржало значајне научне резултате, изнети су недостаци анализе коју је успоставио Cinque (2010), те понуђена допуна исте пројектовањем детерминаторске фразе.

Из области експерименталне фонетике, која је увелико центар истраживања у свету, а однедавно и код нас управо заслугом проф. др Александре Лончар Раичевић, одржано је значајно предавање *Акустичка анализа говорног сигнала* на Филолошком факултету у Никшићу 5. марта 2020. године. У овом предавању, проф. др Александра Лончар Раичевић размотрила је основне принципе, методе, те технике експерименталне фонетике, и говорила о аспектима акустичке анализе српског стандардног говора.

2.1. Предавања у оквиру Еразмус мобилности

Бавећи се темама из области књижевности, доц. др Кристина Митић, у оквиру Еразмус мобилности, одржала је два предавања на Великотрновском универзитету у Бугарској. У првом предавању, одржаном 13. маја 2021. године, а под називом *Балканске лазарице*, из компаративне перспективе размотрила је најбогатији српски, бугарски те северномакедонски обичај, узимајући у обзир обредно гледиште. Друго предавање под називом *Приноси Марина Младенова српској версологији* доц. др Кристина Митић одржала је 18. маја 2021. године. У овом предавању говорила је о истраживањима које је Марин Младенов спровео, а тицала су се генезе метафоре у српској и бугарској народној лирској поезији, те фолклорних тропа у романтичарској поезији.

Проф. др Ирена Цветковић Теофиловић одржала је, у оквиру Еразмус мобилности, три предавања која су се бавила значајним темама из области историје језика. Осврнућемо се најпре на предавање *Кратак преглед историје српског књижевног језика*, које је одржано у оквиру Еразмус мобилности у Румунији (West University of Timisoara, Faculty of Letters, History and Theology), реализоване у периоду од 27. до 31. 3. 2017. године. У оквиру овог предавања размотрени су са теоријског и практичног аспекта књижевни језици који су се код Срба употребљавали од почетака старословенске писмености до Вука Стефановића Караџића, при чему је посебна пажња посвећена развоју српског ћириличног писма. Проф. Цветковић Теофил-

овић одржала је и два предавања на Универзитету Св. Климент Охридски (Софија, Факултет по славјански филологији, Република Бугарија) у периоду од 16. до 20. 4. 2018. године. У предавању *Лексика славеносрпске епохе* проф. Цветковић Теофиловић говорила је о лексичком наслеђу, те о иновативним процесима у славеносрпској епоси, али и указала на значај израде речника славеносрпског језика у оквиру Матице Српске. У предавању *Вук Караџић и дијалекатска база српског књижевног језика* проф. Цветковић Теофиловић говорила је о назначајнијим Вуковим делима, те о путу стандардизације српског књижевног језика.

У оквиру Еразмус мобилности, проф. др Бранимир Станковић 4. јуна 2018. године одржао је предавање на Хумболту у Немачкој (Institut für Slawistik und Hungarologie at Humboldt-Universität zu Berlin). У предавању под називом *Serbian hybrid nouns and Corbett's agreement hierarchy* истакнути су нови подаци експерименталног истраживања хибридних именица различити од података које износи Corbett (2006) у оквиру хијерархије слагања.

3. О значају одржаних гостујућих предавања⁴ за развој Департмана за србистику

Одржана гостујућа предавања обају типа, предавања по позиву и она држана у оквиру Еразмус мобилности, доприносе да:

1. Департман за србистику успостави значајну институционалну сарадњу са факултетима и универзитетима у земљи и иностранству,
2. Чланови Департмана за србистику успоставе сарадњу са колегама на факултетима и универзитетима на којима се предавања одржавају,
3. Теме из области српске књижевности и језика буду презентоване домаћој и иностраној публици, чиме се омогућава популаризација не само научноистраживачког рада него и самог студијског програма.

Оваква предавања имају како научни тако и практичан значај. Са једне стране, сегмент научног значаја огледа се у презентовању научних чињеница, коришћењем како традиционалне тако и савремене методологије, а што указује на континуитет у развоју наставника Департмана за србистику. Са друге стране, с обзиром на актуелност питања којима се разматрана гостујућа предавања баве, те на чињеницу да се у неким од њих коментаришу технике и методе још увек недовољно познате истраживачима у земљи и ок-

⁴ Планови у вези са одржавањем гостујућих предавања у наредном периоду дати су у *Програму научноистраживачког рада Филозофског факултета Универзитета у Нишу за период од 2020. до 2024. године.*

ружењу, ова предавања могу подстаћи студенте свих нивоа студија да се заинтересују за њих, и свесрдно допринесу развоју истих. Што се практичног сегмента тиче, он је свакако видљив у чињеници да студенти са иностраних факултета на којима се предавања одржавају могу да се упознају са радом наставника Департмана за србистику, и самог Филозофског факултета, а то би могло да подстакне неке од њих да један део студирања проведу управо на Филозофском факултету. Потоње би умногоме било значајно како за сам Департман за србистику тако и за Филозофски факултет.

4. Закључак

У овом кратком чланку у форми извештаја дат је осврт на нека од гостујућих предавања наставника Департмана за србистику одржана у претходном периоду. С обзиром на тематику, те на примењене технике, може се рећи да су наставници Департмана за србистику умногоме поставили стандард за будућа предавања, те показали да су отворени за нове принципе и методе, уз апсолутно поштовање и узимање као основице установљених традиционалних метода проучавања. Ако се узме у обзир континуитет у одржавању предавања, те чињеница да су држана како на престижним факултетима у земљи тако и у иностранству, и то како на српском тако и на енглеском језику, у виду предавања по позиву, или кроз Еразмус мобилност, може се рећи да је Департман за србистику већ остварио сарадњу са великим бројем домаћих и иностраних институција. Оваква сарадња омогућава да актуелне теме истраживања допру до великог броја слушалаца и засигурно подстакну истраживаче са других институција на нова научна истраживања из коментарисаних области, али и да се Србистика као студијски програм континуирано развија. С обзиром на већ постојеће планове за нова гостујућа предавања, надамо се да ће сарадња чланова Департмана за србистику са колегама у земљи и иностранству у наредном периоду бити још богатија.

Литература

Програм научноистраживачког рада Филозофског факултета Универзитета у Нишу за период од 2020. до 2024. године. Доступно на: <https://kvalitet.filfak.ni.ac.rs/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%B8>